

NVE-konsesjonsavdelingen
Postboks 5091 Majorstua
0301 OSLO

Deres ref: 200803886-47
Vår ref: 2014/102266
Dato: 13.08.2014
Org.nr: 985 399 077

Statens tilsyn for planter, fisk, dyr og næringsmidler



NVE- HØRINGSUTTALELSE - REVISJON AV VILKÅR FOR FOLLA/VINDØLAREGULERINGEN I SURNADAL OG RINDAL KOMMUNER

Mattilsynet, distriktskontoret Nordmøre viser til deres dokument av dato 23.04.2014, deres ref 200803886-47, om revisjon av vilkårene for Folla/Vindølareguleringen i Surnadal og Rindal kommuner. Mattilsynet viser videre til selve revisjonsdokumentet av mars 2014.

Mattilsynets høringsuttalelse baserer seg på hensyn vedrørende helse og velferd for fisken i Surna.

LOV-2009-06-19-103 om dyrevelferd gjelder også villfisk og kultivert fisk i elvene.

§ 1. Formål

Formålet med loven er å fremme god dyrevelferd og respekt for dyr.

§ 3. Generelt om behandling av dyr

Dyr har egenverdi uavhengig av den nytteverdien de måtte ha for mennesker. Dyr skal behandles godt og beskyttes mot fare for unødige påkjenninger og belastninger.

Statkrafts kultiveringsaktivitet blir også berørt av dyrevelferdsloven § 28:

§ 28. Utsetting av dyr i naturen

Dyr fra dyrehold kan bare settes ut i naturen for å bli villlevende når dyret har gode muligheter for å tilpasse seg og overleve i det nye miljøet.

Mattilsynet registrerer at kravet om minstevannføring som er et vesentlig punkt for ivaretagelse av fiskevelferd, ikke ligger inne i dagens konsesjonsvilkår, men at dette er en skjønnsmessig vurdering (punkt 5.2 s 17 i revisjonsdokument (rd)). Mattilsynet registrerer også beskrivelse av gradvis nedkjøring av kraftverk og omløpsventilen (punkt 7.4.3 nr 2 og punkt 7.4.5 side 39 i rd)

Surna har en særskilt stilling som nasjonalt laksevassdrag (dette er også kommentert under punkt 8 på side 40 i rd). **Mattilsynet er av oppfatning at Statkraft som eier både kraftverket og som følge av kraftverksdriften har pålegg om utsetting av kultivert smolt og yngel er de som også må være ansvarshavende for velferden til fisken i Surna som berøres av kraftverksdriften, og vil ha et særlig ansvar her etter dyrevelferdsloven § 3.**

Mattilsynet er av oppfatning at den biten som går på minstevannsføring og temperaturregulering som i dag er en skjønsmessig vurdering og ikke en del av konsesjonsvilkårene i dag, bør inn som eget konsesjonsvilkår for ivaretagelsen av dyrevelferden. Mattilsynet har ikke god nok kunnskap til å detaljstyre omfanget av en slik minstevannsføring, men går ut fra at tall som er nevnt i rd s 17 (15 m³/s mai-okt og ved driftsfeil kun 5 m³/s okt-mai) er basert på god kunnskap og grundige vurderinger fra andre fagetater. Siden kravet i skjønnet i utgangspunktet er 15 m³/s hele året, setter Mattilsynet et lite spørsmålstegn om 5 m³/s er tilstrekkelig. Det er viktig sett fra et dyrevelferdsmessig ståsted at elva ikke tørker ut og forhindrer overlevelse og fiskens naturlige vandring under ulike livsstadier ned og opp elva, men minstekravet ved driftsstans er vel også vurdert etter dette og er satt til en periode der fisken ikke vandrer i samme grad.

Mattilsynet har registrert at uttalelsen fra «Fiskeraksjonen for Surna» i forbindelse med høringen, har tatt med en rekke punkter og stilt en rekke krav om det de mener er nødvendig vannføring på ulike punkter i elva, både ovenfor og nedenfor kraftverket, og det er verdt å merke seg dette som en atskillig grundigere gjennomgang av behovet for vannføring i elva som levende lakseelv enn det Mattilsynet i denne forbindelse har kapasitet til å sette seg inn i. Mattilsynet har selv ikke ressurser til å få gjennomført en vitenskaplig og detaljert undersøkelse av dette, men er av oppfatning at «Fiskeraksjonen for Surna» her har gjort et betydelig arbeid for å vurdere behovet for vannføring i ulike deler av elva og at disse tallene kan være et godt utgangspunkt.

Mattilsynet mener at dyrevelferden må inn som et eget moment i konsesjonsvilkårene all den tid Surna skal være lakseelv og som et moderne og fremtidsrettet tiltak for å kombinere kraftproduksjon og dyrevelferd på denne måten. Den mest hensiktsmessige måten å gjøre dette på synes nettopp at det stilles særskilte forpliktende krav om minstevannsføring og temperaturregulering og at det settes et klart og tydelig ansvar for dette på konsesjonshaveren. Det vil også ha lite hensikt med den utsatte kultiveringsfisken, dersom ikke forpliktelsene også ligger i å ta vare på levevilkårene i elva for disse på en god måte.

Etter utfallet i Trollheim kraftverk 27.07.2008 der Surna ble tørrlagt og flere hundre tusen talls fisk strandet og døde, fattet Mattilsynet, distriktskontoret Nordmøre et vedtak mot Statkraft om forbedringer. Dette ble påklaget og senere opphevet av Mattilsynet, regionkontoret for Trøndelag, Møre og Romsdal i vedtak av 28.09.2009. Mattilsynets referanse til hele sakskomplekset er 2008/94857. Ved opphevelsen av vedtaket la regionkontoret bl.a. stor vekt på en uttalelse fra NVE om forestående revisjon og konsesjonsvilkår- NVEs referanse 200804469, dato på uttalelse 17.02.2009. I denne uttalelsen står bl.a.:

«... Konsesjoner etter vassdragslovgivningen gis følgelig på bakgrunn av en bred samfunnsmessig vurdering av nytte og kostnader ved tiltaket og som en del av denne vurderingen utformes det særskilte vilkår for å redusere skadene i vassdraget som følge av

reguleringen.....Hensynet til fiskens velferd har tradisjonelt ikke vært trukket særlig frem av noen aktører i forbindelse med konsesjonsbehandling av vannkraftanlegg. Hensynet til fiskens levekår har imidlertid stått sentralt i de fleste kraftutbyggingssaker med bakgrunn i fiskeinteresser og miljøhensyn. Særlig i lakseførende vassdrag spiller hensynet til fisk og fiske en sentral rolle ved utforming av utbyggingsplanene og senere manøvreringsreglement, samt konsesjonsvilkår....Når det gjelder Trollheim kraftverk er slik vilkårsrevisjon nært forestående og da vil også hensynet til fiskens velferd, jf dyrevernavloven, komme inn i den helhetlige vurdering av miljøulemper....NVE anmoder om at Mattilsynet ikke fatter noen endelig avgjørelse i den konkrete klagesaken uten at anvendelsen av dyrevernavlovgivningen på vannkraftsaker er drøftet med både konsesjons- og miljøvernmyndighetene.»

Denne uttalelsen ble altså tillagt stor vekt da Mattilsynet, regionkontoret opphevet vedtaket fra distriktskontoret, men det fremgår i regionkontorets vurdering av 28.09.2009 «...regionkontoret forventer at Trollheim kraftverk blir gitt prioritet mht slik revisjon slik at vilkårene kan bli «modernisert og ajourført» og fiskens velferd kan bli ivaretatt på en tilbørlig måte....» og de påpeker konsesjonærens plikt til å ta behørig hensyn til dyrevernavlovens krav i tida fram til neste konsesjonsregulering og ved forhandlingene om framtidig konsesjon (Mattilsynet, distriktskontoret er klar over at omløpsventil er blitt montert i ettertid).

Det er derfor svært uheldig at konkrete tiltak for ivaretagelsen dyrevelferden igjen er utelatt som konsesjonsvilkår i NVEs høringsdokument for nye konsesjonskrav som igjen skal gjelde i flere tiår. **Mattilsynet er klar på at ansvaret for dyrevelferden som berøres av kraftproduksjonen må plasseres som et konsesjonsvilkår med helt konkrete holdepunkter og referanser for vannføring og temperatur, ev for andre forhold vedrørende dyrevelferden som kan reguleres av konsesjonsinnehaver gjennom driften,** ikke på et skjønn som kan justeres etter «eget forgodtbefinnende» (av ulike parter) og som også vanskeliggjør andre etaters håndtering av ulike hendelser, jf nettopp bl.a. vanskelighetene for Mattilsynet i forbindelse med å fatte vedtak etter utfallet i 2008 (Mattilsynets sak 2008/94857).

Med hilsen


Hans Kristian Gaarden
Distriktssjef

Astrid Pihl Hansen
Seniorinspektør/Veterinær